

Warszawa, dnia 20 kwietnia 2018 r.

Stanowisko

Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu Krajowej Rady Radców Prawnych dotyczące wybranych form informowania o wykonywaniu zawodu radcy prawnego

1. Przedmiot sprawy.

W dniu 28 marca 2018 r. do Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu Krajowej Rady Radców Prawnych skierowana została prośba o wyjaśnienie wybranych zagadnień związanych z formą informowania o wykonywaniu zawodu radcy prawnego, to jest czy zgodne z przepisami byłoby zamieszczenie ogłoszenia lokalnej (...) kancelarii radcy prawnego: 1) na informacyjnej mapie powiatu (ogłoszenie o wymiarach 8x4 cm), 2) na telebimie o wymiarach 12 m² (statyczna plansza wyświetlana co 7 minut), z zastrzeżeniem, że ogłoszenie nie zawierałoby znamion reklamy, tj. zwrotów najtańszy, najlepszy, najskuteczniejszy itp. Wnioskodawca pyta, czy byłoby to zgodne z przepisami i nie naruszałoby ich w żaden sposób.

2. Zagadnienie podlegające rozstrzygnięciu.

Z treści pisma inicjującego przedstawienie poniższego stanowiska Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu Krajowej Rady Radców Prawnych wynika, że radca prawny zainteresowany jest zamieszczeniem ogłoszenia lokalnej (...) kancelarii radcy prawnego: 1) na informacyjnej mapie powiatu (ogłoszenie o wymiarach 8x4 cm), 2) na telebimie o wymiarach 12 m² (statyczna plansza wyświetlana co 7 minut), z zastrzeżeniem, że ogłoszenie nie zawierałoby znamion reklamy, tj. zwrotów najtańszy, najlepszy, najskuteczniejszy itp. i powziął w związku z tym wątpliwość, czy byłoby to zgodne z przepisami i nie naruszałoby ich w żaden sposób.

3. Źródła prawa i materiały wykorzystane do zajęcia stanowiska.

Dla przedstawienia stanowiska w sprawie, oparto się na następujących przepisach prawa:

Kodeks Etyki Radcy Prawnego - Uchwała Nr 3/2014 Nadzwyczajnego Krajowego Zjazdu Radców Prawnych z dnia 22 listopada 2014r. w sprawie Kodeksu Etyki Radcy Prawnego Uchwała Nr 3/2014 – Załącznik do Uchwały Nr 3/2014 Nadzwyczajnego Krajowego Zjazdu Radców Prawnych z dnia 22 listopada 2014r. – art. 11, art. 31, art. 32, art. 33.

Dla ustalenia stanu faktycznego wykorzystano zapytania radcy prawnego z dnia 28 marca 2018 r., powołane na wstępie niniejszego stanowiska.

4. Analiza zagadnienia.

4.1. Mając na uwadze powyższe zagadnienie, na wstępie należy podkreślić, iż powołana przy Krajowej Radzie Radców Prawnych Komisja Etyki i Wykonywania Zawodu nie jest uprawniona do oceny i subsumpcji stanu faktycznego przedstawionego w treści wniosku. W ramach swojej właściwości Komisja rozpatruje sprawy związane z ogólną interpretacją przepisów ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych, Kodeksu Etyki Radcy Prawnego oraz Regulaminu wykonywania zawodu radcy prawnego. Komisja nie rozpatruje spraw indywidualnych, w szczególności związanych z oceną treści konkretnego ogłoszenia o działalności kancelarii radcy prawnego na zindywidualizowanych nośnikach informacji – konkretnym telebimie i konkretnej informacyjnej mapie powiatu. W niniejszej sprawie Komisja Etyki i Wykonywania Zawodu może dokonać wyłącznie interpretacji przepisów zawartych w Kodeksie Etyki Radcy Prawnego, to jest zagadnienia, czy dopuszczalne jest i zgodne z zasadami regulującymi wykonywanie zawodu radcy prawnego, zamieszczenie ogłoszeń informujących o kancelarii radcy prawnego na informacyjnej mapie powiatu (ogłoszenie o wymiarach 8x4 cm) oraz na telebimie o wymiarach 12 m² (statyczna plansza wyświetlana co 7 minut). Rozstrzygnięcie poruszanych kwestii w konkretnym stanie faktycznym należy do radcy prawnego zamierzającego zamieścić ogłoszenie o prowadzonej przez niego kancelarii. Zauważyć także należy, że Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu nie przedstawiono szczegółowych informacji dotyczących kontekstu planowanego zamieszczenia ogłoszeń.

4.2. Zasady informowania o wykonywaniu zawodu oraz pozyskiwanie klientów regulują w szczególności przepisy Rozdziału 3 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego. Prawo radcy prawnego do informowania o wykonywaniu zawodu oraz działalności z nim związanej związane jest z określonymi obowiązkami i ograniczeniami.

Zwrócić należy uwagę, że stosownie do postanowień art. 33 ust. 2 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego radca prawny może pozyskiwać klientów w sposób zgodny z prawem, dobrymi obyczajami i z poszanowaniem godności zawodu. Art. 32 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego stanowi, że zakazane jest informowanie sprzeczne z prawem, dobrymi obyczajami

lub naruszające godność zawodu radcy prawnego, a w szczególności: 1) niezgodne z rzeczywistością lub wprowadzające w błąd; 2) naruszające tajemnicę zawodową; 3) ograniczające klientowi swobodę wyboru, polegające na powoływaniu się na osobiste wpływy lub znajomości, wykorzystywaniu łatwowierności lub przymusowego położenia, nadużyciu zaufania, wywieraniu presji, udzielaniu nierzetelnych obietnic lub gwarancji; 4) narzucające się, w szczególności poprzez naruszenie sfery prywatności; 5) zawierające bezpośrednie porównywanie jakości czynności zawodowych z czynnościami innych, możliwych do identyfikacji osób; 6) zawierające wykaz klientów lub dane umożliwiające ich identyfikację – o ile nie wyrazili na to zgody; radca prawny nie może jednak informować o klientach oraz o prowadzonych w ich imieniu sprawach karnych, karnych skarbowych, o wykroczenia, rodzinnych i opiekuńczych.

Uwzględniając problem wymagający stanowiska Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu Krajowej Rady Radców Prawnych oraz postanowienia art. 32 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego przedmiotem zainteresowania powinien być w szczególności pkt 4).

Warto w tym kontekście zwrócić uwagę na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 listopada 2015r., SDI 49/15, LEX 1918834, w którym zawarte zostały wskazówki interpretacyjne pojęć godności zawodu, dobrych obyczajów, narzucania się. Sąd Najwyższy przyjął, że *„godność zawodu” radcy prawnego wiąże się z takim postępowaniem osoby wykonującej tę profesję, które nie prowadzi do ponizenia go w opinii społecznej oraz podważenia autorytetu i zaufania do tego zawodu; „dobre obyczaje” to powszechnie przyjęty, najczęściej utwierdzony tradycją, sposób postępowania w danych okolicznościach, właściwy dla danej grupy ludzi, w tym wypadku dla szeroko pojętego środowiska osób świadczących pomoc prawną; „narzucanie się” oznacza, rzecz jasna w kontekście informowania przez radcę prawnego o wykonywaniu zawodu, napraszanie się, następczanie się, naprzykrzanie się.”* Sąd Najwyższy w powołanym orzeczeniu uznał, że narzucającym się informowaniem było zamieszczenie przez radcę prawnego poza siedzibą kancelarii baneru o znacznym rozmiarach, tj. 2 m x 2,5 m – (...) *wielkość i kolorystyka tablicy informacyjnej oraz miejsce jej usytuowania nie zostały wprost uregulowane, nie oznacza, że panuje w tym zakresie pełna dowolność; same rozmiary owej tablicy, znacząco przekraczające gabaryty, które zwyczajowo wystarczą do przekazania niezbędnych informacji o wykonywaniu przez danego radcę prawnego zawodu oraz działalności z nim związanej, w połączeniu z jej zawieszeniem w innym miejscu niż na budynku będącym siedzibą kancelarii, stanowią z reguły naruszenie reguł deontologicznych (...).*

W ocenie Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu Krajowej Rady Radców Prawnych orzeczenie to zapadło jeszcze na gruncie poprzednio obowiązującego Kodeksu Etyki Radcy Prawnego z dnia 10 listopada 2007r. zachowuje aktualność, a to mając na względzie powołane wyżej przepisy obowiązującego Kodeksu.

4.3. Zamieszczenie informacji o kancelarii radcy prawnego na telebimie o wymiarach 12 m² wyświetlanej co 7 minut może być uciążliwe dla odbiorców i nosić cechy naprzykrzania się, narzucania, które nie musi, ale może naruszać sferę prywatności. Zwrócić w szczególności należy uwagę na obiektywnie duże wymiary nośnika oraz powtarzalność komunikatu. Taka forma informacji o kancelarii radcy prawnego nie jest przy tym niezbędna dla osiągnięcia zakładanego przez radcę prawnego celu, to jest przekazania informacji o wykonywaniu zawodu radcy prawnego oraz działalności z nim związanej. Zgodność jej treści z postanowieniami Kodeksu Etyki Radcy Prawnego (w szczególności art. 31 ust. 3) nie zmienia powyższych ocen. Informowanie o wykonywaniu zawodu radcy prawnego oraz działalności z nim związanej doznaje bowiem ograniczeń nie tylko ze względu na treść, ale także formę, kontekst oraz status zawodu.

Ponadto informacja radcy prawnego będzie zapewne współwystępowała w otoczeniu reklam lub ogłoszeń innych podmiotów. O konsekwencjach stąd wynikających szerzej mowa jest w pkt 4.4 dotyczącym drugiej z rozważanych form informowania o kancelarii radcy prawnego – w postaci ogłoszenia na informacyjnej mapie powiatu. Na potrzeby ogłoszenia na telebimie wystarczy zauważyć, że już wyżej wskazane uwarunkowania, to jest wymiary nośnika i powtarzalność komunikatu wystarczają do uznania takiej formy ogłoszenia za niedopuszczalną.

Warto przy tym zwrócić uwagę na poglądy wyrażone w literaturze przedmiotu. I tak, G. Dźwigala przyjmuje, że *„tablice informacyjne o dużych rozmiarach lub umieszczone w sposób wyróżniający się od otoczenia mogą być swoiście niemożliwe do niezauważenia i w istocie mogą zmuszać przechodniów do zapoznania się z nimi, co może stanowić formę niedozwolonego narzucania się z komunikatem.”* (tak: G. Dźwigala [w:] Kodeks Etyki Radcy Prawnego. Komentarz – praca zbiorowa pod red. T. Schefflera, 2. Wydanie, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2017 – komentarz do art. 32, s. 205). A. Sękowska zauważa, że *„[n]iewątpliwie informacje o wykonywaniu zawodu radcy prawnego (...) cechujące się agresywną, efekciarską czy ekstrawagancką formą (np. kilkunastometrowy billboard)(...) mogą zostać uznane za naruszenie prawa do informowania o wykonywaniu zawodu.(...)”*, zaś skutkiem m.in. takich działań *„jest pozbawienie klienta prawa do podjęcia swobodnej decyzji wyboru radcy prawnego lub zniekształcenie jego zachowania i podjęcie decyzji, której nie podjąłby, gdyby informacja radcy prawnego była zgodna z prawem i dobrymi obyczajami.”* (tak: A. Sękowska [w:] T. Jaroszyński, A. Sękowska, P. Skuczyński, Kodeks Etyki Radcy Prawnego. Komentarz, Wydawnictwo Praktyka Prawnicza, Warszawa 2016, ss. 162 - 163).

W konkluzji przyjąć należy, że zamieszczenie informacji o kancelarii radcy prawnego na telebimie o wymiarach 12 m² wyświetlanej co 7 minut nie mieści się w dopuszczalnych granicach informowania o wykonywaniu zawodu radcy prawnego oraz działalności z nim związanej, określonych w przepisach Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, a to z uwagi na możliwość uznania takiej formy ogłoszenia za sprzeczną z dobrymi obyczajami, nielicującą z godnością zawodu, noszącą cechy narzucania się.

4.4. Dopuszczalność zamieszczenia ogłoszenia o kancelarii radcy prawnego o wymiarach 8 x 4 cm na informacyjnej mapie powiatu rozpatrywać należy w kilku aspektach.

Przy założeniu zgodności treści ogłoszenia z postanowieniami Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, w szczególności art. 31 ust. 3, wymiary ogłoszenia nie budzą zastrzeżeń, w szczególności w aspekcie przestrzegania dobrych obyczajów oraz dbałości o godność zawodu radcy prawnego, w szczególności braku narzucania się.

Zamieszczenie ogłoszenia na informacyjnej mapie powiatu, wyłącznie jako nośniku informacji, również nie budzi zastrzeżeń.

Każdorazowo w przypadku zamiaru zamieszczenia takiego ogłoszenia na informacyjnej mapie powiatu za niezbędne natomiast uznać należy, w opinii Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu Krajowej Rady Radców Prawnych, zbadanie kontekstu zamieszczenia ogłoszenia. Nie można bowiem wykluczyć, że kontekst ten, a to z uwagi np. na treść i formę innych komunikatów i informacji, czy wyrażne reklamowanie się, a nie ogłaszanie innych podmiotów, nie będzie licować z godnością zawodu radcy prawnego lub dobrymi obyczajami, które radcowie prawni zobowiązani są przestrzegać. Znaczenie dla oceny może mieć także rodzaj podmiotów współwystępujących na mapie, a także postanowienia umowy z wydawcą, w szczególności w przypadku świadczenia usług o charakterze reklamowym.

W konkluzji przyjąć należy, że o ile sama treść ogłoszenia zgodna będzie z wymogami Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, jego wymiary i sam nośnik informacji nie budzą zastrzeżeń, o tyle kontekst zamieszczenia ogłoszenia może determinować uznanie jego publikacji za sprzeczną z postanowieniami Kodeksu Etyki Radcy Prawnego.

5. Podsumowanie.

5.1. Informowanie o wykonywaniu zawodu radcy prawnego oraz działalności z nim związanej jest prawem radcy prawnego. Informowanie to powinno odbywać się z poszanowaniem przepisów prawa powszechnie obowiązującego oraz Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, w szczególności postanowień Rozdziału 3. dotyczącego informowania o wykonywaniu zawodu oraz pozyskiwania klientów, a także z zachowaniem dbałości o godność zawodu, jako jednej z podstawowych zasad wykonywania zawodu oraz wartości i obowiązków etycznych, o której mowa w art. 11.

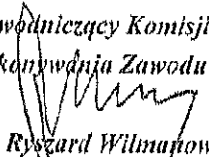
5.2. Informowanie o wykonywaniu zawodu radcy prawnego oraz działalności z nim związanej doznaje ograniczeń nie tylko ze względu na treść, ale także formę, kontekst oraz status zawodu. Brak uwzględnienia któregośkolwiek z elementów ograniczających może skutkować uznaniem informacji za sprzeczną z określonymi postanowieniami Kodeksu Etyki Radcy Prawnego.

5.3. Zamieszczenie ogłoszenia o kancelarii rady prawnej o wymiarach 8 x 4 cm na informacyjnej mapie powiatu, przy założeniu zgodności treści ogłoszenia z postanowieniami Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, w szczególności art. 31 ust. 3, w kontekście jego wymiarów oraz nośnika informacji nie budzą zastrzeżeń.

Każdorazowo w przypadku zamiaru zamieszczenia takiego ogłoszenia na informacyjnej mapie powiatu niezbędne jest jednak zbadanie kontekstu zamieszczenia ogłoszenia. Nie można bowiem wykluczyć, że kontekst ten nie będzie licować z godnością zawodu rady prawnej lub dobrymi obyczajami, które radcowie prawni zobowiązani są przestrzegać, a w konsekwencji determinować uznanie publikacji ogłoszenia za sprzeczną z postanowieniami Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, w szczególności art. 32 *ab initio* w związku z art. 33 ust. 2 i art. 11.

5.4. Zamieszczenie ogłoszenia o kancelarii rady prawnej, przy założeniu zgodności treści ogłoszenia z postanowieniami Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, w szczególności art. 31 ust. 3, na telebimie o wymiarach 12 m² wyświetlanej co 7 minut nie mieści się w dopuszczalnych granicach informowania o wykonywaniu zawodu rady prawnej oraz działalności z nim związanej, określonych w przepisach Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, a to z uwagi na możliwość uznania takiej formy ogłoszenia za sprzeczną z dobrymi obyczajami, nielicującą z godnością zawodu, noszącą cechy narzucania się, a w konsekwencji naruszającą przepisy art. 32 pkt 4) w związku z art. 33 ust. 2 i art. 11 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego.

Przygotował:
r. pr. Grzegorz Wyszogrodzki

Przewodniczący Komisji
Etyki i Wykonywania Zawodu KRRP

r. pr. Ryszard Wilmanowicz